

OBVEZNO PRAVO

Zakon o obveznim odnosima, N.N.
35/05.)

- **Obvezno pravo – skup pravila kojima se uređuju obvezni odnosi.**
- **Obvezni odnosi – društveni odnosi u koje ljudi ulaze povodom činidaba.**

Karakteristike obveznog prava

- objekt obveznog prava – činidba,
- djelovanje obveznopravnog odnosa – relativno, *inter partes*,
- dispozitivnost.

Osnovna načela

- načelo savjesnosti i poštenja,
- načelo jednake vrijednosti činidaba,
- načelo zabrane uzrokovanja štete,
- načelo dužnosti ispunjenja obveze – *pacta sunt servanda*.

Sustav obveznog prava

- ugovori
- uzrokovanje štete
- stjecanja bez osnove
- poslovodstvo bez naloga
- jednostrane izjave volje

OBVEZA

- **pravni odnos između dviju osoba po kojemu je jedna osoba (vjerovnik, creditor) ovlaštena zahtijevati od druge osobe (dužnika, debitora) neku činidbu koju je dužnik dužan ispuniti**

POTPUNE OBVEZE

- **tražbina = subjektivno pr. + zahtjev**
- **dugovanje = dug + odgovornost**

NEPOTPUNE OBVEZE

- **naturalne (prirodne) – mogu se ispuniti, no ispunjenje se ne može tražiti protiv volje dužnika**
- **obveze s ograničenom odgovornošću:**
 - 1. sustav abandona (napuštanja stvari)**
 - 2. ovršni ili pekulijarni sustav**
 - 3. sustav kvantitativno ograničene odgovornosti**

OBVEZE S VIŠE SUBJEKATA

– pluralističke obveze (za razliku od dualističkih) imaju više subjekata na jednoj od strana ili na obje strane istovremeno.

a) djeljive - nastaju kad je činidba djeljiva, a u obveznom se odnosu pojavljuje više subjekata,

b) nedjeljive - činidba je nedjeljiva, a postoji više subjekata na bilo kojoj strani

- više vjerovnika: ispunjenje mogu zahtijevati samo svi zajedno, dužnik ispunjava svim vjerovnicima zajedno, njihov unutarnji odnos se dužnika ne tiče

- više dužnika: primjenjuju se propisi o solidarnim obvezama

c) solidarne obveze - svaki od više suvjerovnika ovlašten je zahtijevati ispunjenje cijele činidbe od bilo kojeg dužnika, a svaki od više sudužnika dužan je cijelu činidbu ispuniti PREMDA JE ČINIDBA DJELJIVA.

- ***Aktivna solidarnost*** – situacija kada postoji više vjerovnika; nastaje samo kada je ugovorena ili zakonom određena, a može biti utemeljena i oporukom

- ***Pasivna solidarnost*** – situacija kada postoji više dužnika, a svaki od njih je dužan ispuniti cijelu činidbu bilo kojem vjerovniku, usprkos djeljivosti činidbe; nastaje na temelju ugovora, oporuke i zakona.

Prestanak solidarne obveze: u pravilu ispunjenjem dužne činiidbe bilo kojega od solidarnih dužnika, kompenzacijom, a, pod određenim pretpostavkama, i otpustom duga

REGRES

– unutarnji odnos između samih dužnika; pr. regressa = pravo povrata.

Kad jedan od sudužnika ispuni obvezu, tada on ima pravo regressa prema ostalim dužnicima; postaje njihov vjerovnik te može zahtijevati vraćanje ispunjenog, umanjeno za njegov dio.

U regresnom zahtjevu NEMA solidarnosti.

OBVEZE S VIŠE ČINIDABA

- alternativne obveze (ili/ili),
- fakultativne obveze (umjesto dužne činidbe dužnik može ispuniti i neku drugu te time biti oslobođen obveze),
- kumulativne obveze (i/i).

NOVČANE OBVEZE

- one obveze koje za činidbu imaju određeni iznos novca

Načelo valorizma – promjena vrijednosti novca, odnosno njegove kupovne moći, zahtijeva promjenu visine novčane svote koja je objekt novčane obveze.

Načelo nominalizma – “dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obveza glasi”.

U RH se primjenjuje načelo nominalizma uz određena odstupanja.

Zaštitne klauzule:

- monetarna klauzula**
- indeksna klauzula**
- klizna skala**

Kamate

- naknada za korištenje tuđih, zamjenjivih, pokretnih stvari; najčešće novca
- a) zakonske kamate; najpoznatiji primjer su zatezne kamate (sankcija kod dužnikovog kašnjenja)
- b) ugovorne kamate
- c) diskontne, međutomne kamate

U RH zabranjen je anatocizam (kamate na kamate)

UGOVORI

- **obveznopravni ugovori – dvostrani pravni poslovi kojima se zasnivaju obveznopravni odnosi.**

PONUĐA

- akt kojim bilo koja od budućih ugovornih strana inicira postanak ugovora; prijedlog ugovora učinjen određenoj osobi koji sadrži sve bitne sastojke budućeg ugovora.

U pravilu se upućuje određenoj osobi, no može i neodređenom br. osoba (*opća ponuda*), mora sadržavati bar bitne sastojke budućeg pr. posla, mora postojati *animus contrahendi* (namjera sklapanja ugovora), u pravilu je neformalni akt

Opoziv ponude, da bi bio valjan, mora stići prije ili u isto vrijeme kad i ponuda.

PRIHVAT

- **pozitivno očitovanje volje one strane kojoj je poslana ponuda, mora sadržajno odgovarati ponudi,**
- **u pravilu se može dati u bilo kojem obliku u kojemu se može očitovati volja (ponekada i šutnja može značiti prihvrat ponude).**

SKLAPANJE UGOVORA

- u pravilu – trenutak prihvata ponude

a) sklapanje ugovora među nazočnima – kada str. neposredno pregovaraju - ugovor je sklopljen u trenutku kada ponuđeni prihvati ponudu

b) sklapanje ugovora među odsutnima

- 1. distancijsko spajanje ponude i prihvata – u pravilu kada str. ugovor sklapaju prepiskom, preko glasnika, telefaksom...**
- 2. perfekcija ugovora – ugovor je sklopljen u trenutku kada ponuditelj primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu (teorija primitka)**
- 3. zakašnjela dostava prihvata – zakašnjeli prihvati – uglavnom predstavlja novu ponudu**

- do sklapanjem ugovora može doći i pristupanjem – *adhezijom*
- ponekada postoji i obveza sklapanja ugovora za pojedine osobe

PREDUGOVOR (preliminar)

- ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor
- treba sadržavati bitne sastojke glavnog ugovora

VRSTE UGOVORA

- a) *konsenzualni ugovori* – nastaju već samim sporazumom ugovornih strana (velika većina)

- b) *realni ugovori* – nastaju tek predajom stvari jednog od suugovaratelja drugome (npr. ugovor zaključen u režimu kapare)

Osnovne karakteristike obveznopr. ugovora:

- zasnivanje obveza
- nastaju suglasnošću volja strana
- nastaju prihvatom ponude

STVARNO POJAČANJE OBV.PR. ODNOSA

- a) odgovornost za materialne nedostatke činidbe,
- b) odgovornost za pravne nedostatke činidbe,
- c) prekomjerno oštećenje,
- d) kapara,
- e) pravo zadržanja.

Odgovornost za pravne i materijalne nedostatke – opće pretpostavke:

- 1) naplatan pr. posao,
- 2)a) mater. nedostatci – u trenutku prelaska rizika na stjecatelja ili su posljedica uzroka koji je postojao prije tog trenutka,
 - b) pr. nedostaci u trenutku ispunjenja ugovora,
- 3) stjecatelj nije znao niti je morao znati za njih.

Odgovornost za materijalne nedostatke činidbe

Odgovornost postoji:

- ako stvar nema potrebna svojstva za redovitu uporabu ili promet,
- ako nema svojstva za posebnu uporabu za koju ju stjecatelj pribavlja, a koja je bila ili trebala biti poznata otuđivatelju,
- ako nema svojstva koja su izrijeком ili prešutno ugovorena,

- ako predana stvar nije jednaka uzorku ili modelu na temelju kojih je ugovor sklopljen,
- ako stvar nema svojstva koja inače postoje kod drugih stvari iste vrste i koja je kupac mogao opravdano očekivati,
- ako je stvar nepravilno montirana, ukoliko je usluga montaže uključena u ispunjenje ugovora o prodaji,
- ako je nepravilna montaža posljedica nedostataka u uputama za montažu.

Odgovornost ne postoji ako:

- a) je stvar stečena besplatnim pr. poslom,
- b) je stvar prodana na prisilnoj javnoj prodaji,
- c) ako su nedostaci bili ili trebali biti poznati stjecatelju u vrijeme sklapanja ugovora (npr. kupljena životinja šepa),

- d) kad je odgovornost ugovorom isključena (prirodni sastojak pravnog posla),**
- e) kad je došlo do odricanja od odgovornosti,**
- f) kad su nedostaci neznatni,**
- g) ako se nedostaci pokažu nakon što proteknu 2 godine od predaje stvari.**

- **stjecatelj je dužan stvar što je prije moguće pregledati, te o *vidljivim* nedostacima obavijestiti otuđivatelja u roku od 8 dana,**
- **o *skrivenim* nedostacima dužan je obavijestiti u roku od 2 mjeseca od dana kad otkrije takav nedostatak.**

Sadržaj odgovornosti

- 1. uklanjanje nedostatka ili predaja druge takve stvari bez nedostatka**
 - 2. sniženje cijene**
 - 3. raskid ugovora**
- +**
- pravo na naknadu štete (u svakom slučaju)**

Jamstvo za ispravno funkcioniranje stvari (garancija)

- kupac može, ako stvar nije ispravna, a uz nju je dobio jamstveni (garancijski) list, od prodavatelja ili od proizvođača zahtijevati popravak stvari u razumnom roku ili ako to ne učini da mu umjesto nje preda stvar koja je ispravna.

Ova pravila ne isključuju primjenu pravila o odgovornosti prodavatelja za nedostatke stvari.

Odgovornost za pravne nedostatke (zaštita od evikcije)

Evikcija – svaki pravni akt treće osobe kojim ta osoba na temelju svog prava isključuje ili ograničuje stjecatelja u ostvarivanju prava koje bi ovome po ugovoru pripadalo, ili pripadalo bez ograničenja.

- javlja se u slučajevima kada prenositelj koji je trebao na drugoga prenijeti pr. vlasništva nije bio vlasnik ili je trebao prenijeti stvar slobodnu od tereta, a na stvari postoji pr. trećega (npr. služnost)
- potpuna evikcija – pravi vlasnik stjecatelju oduzme stvar
- djelomična evikcija – stjecateljevo pravo umanjeno pravom trećega

Prekomjerno oštećenje

- narušena ravnoteža između vrijednost činidbe i protučinidbe (nesrazmjer)

Pretpostavke:

- naplatni pr. posao,
- očiti nesrazmjer činidbe i protučinidbe,
- oštećena strana nije znala niti je morala znati za pravu vrijednost činidbe u vrijeme sklapanja ugovora.

Kapara

- iznos novca ili određena količina drugih zamjenjivih stvari koju jedna strana daje drugoj u trenutku sklapanja ugovora kao znak da je ugovor sklopljen i kao sigurnost da će se ispuniti obveza iz ugovora.

Pravo zadržanja

- **ovlaštenje vjerovnika da dužnikovu stvar, koja se nalazi u njegovim rukama, zadrži do isplate tražbine te da se, ako isplata izostane, naplati iz njezine vrijednosti.**

Blisko je založnom pravu, no postoje i neke značajne razlike.

Pretpostavke:

a) stvar;

pokretne i nepokretne, iz dužnikova posjeda izašle njegovom voljom

ne mogu: stvari koje su dužniku predane na čuvanje, posudbu, stvari osobne prirode (isprave...), stvari koje se ne mogu izložiti prodaji

b) tražbina;

dospjela, utuživa, novčanog karaktera

Prestanak:

- isplata tražbine, oprost duga, kompenzacija, novacija,
- sjedinjenje,
- gubitak faktične vlasti na stvari.

OSOBNNO POJAČANJE OBVEZ.PR. OSNOSA

a) jamstvo

b) ugovorna kazna (penal)

Jamstvo

- **ugovor kojim se treća osoba (jamac) obvezuje vjerovniku da će ispuniti obvezu dužnika ako ovaj to ne učini**
- **vjerovniku se daje veća sigurnost**

Karakteristike (redovitog) jamstva

- **akcesornost (samo uz postojanje valjane obveze glavnog dužnika)**
- **supsidijarnost (ispunjenje obveze od jamca vjerovnik može tražiti tek kad se nije uspio namiriti od glavnog dužnika)**

Vrste:

- redovito (obično, supsidijarno),
- solidarno (jamstvo bez supsidijarnosti),
- podjamstvo (jamčev jamac).

Kada jamac ispuni dužnikovu obvezu ima prema njemu pravo regresa, on postaje dužnikov vjerovnik.

- oblik ugovora – pisani
- prestanak - ispunjenje glavne obveze
- samostalni prestanak jamstva –npr. vjerovnik otpusti jamca, glavna obveza ostaje

Zastarom glavne obveze zastarijeva i obveza jamca.

Ugovorna kazna (penal)

- ugovorom unaprijed određen iznos novca ili druga imovinska korist koju se dužnik obvezuje isplatiti, odnosno prepustiti vjerovniku ako ne ispuni svoju obvezu, zakasni s njezinim ispunjenjem ili je neuredno ispuni.
- akcesornost – penal dijeli pravnu sudbinu obveze koju osigurava

- penal može biti ugovoren *za slučaj neispunjenja* (može se zahtijevati ili ispunjenje glavne obveze ili ispunjenje penala, alternativno) te *za slučaj zakašnjanja* (može se zahtijevati i ispunjenje glavne obveze i ispunjenje penala, kumulativno)
- za novčane obveze se ne ugovara penal nego se plaćaju zatezne kamate

PROMJENE U OBVEZ.PR. ODNOSU

I. Promjena subjekata:

- a) promjena vjerovnika
- b) promjena na strani dužnika
- c) prijenos ugovora
- d) asignacija (uputa)

II. Promjena sadržaja:

- a) novacija (obnova)
- b) nagodba ili poravnanje

Promjene na strani vjerovnika:

CESIJA

- promjena subjekata – na strani vjerovnika
- ugovor kojim vjerovnik svoju otuđivu tražbinu prenosi na drugu osobu

Vrste: ugovorna, zakonska i nužna

- subjekti:

- cedent (stari vjerovnik)

- cesionar (novu vjerovnik)

- cesus (dužnik)

- nastaje najčešće na temelju ugovora o cesiji

- ugovor je dvostrani pr. posao (bez obzira što postoje tri stranke)
- dužnika se samo mora obavijestiti o cesiji – *notifikacija*, (njegov pristanak treba samo iznimno)
- objekt – prenosive tražbine

Međusobni odnosi:

- cedent/cesionar: u pravilu na cesionara tražbina prelazi u onom opsegu i kvaliteti u kojoj je postojala kod cedenta.

Odgovornost – za veritet; istinitost tražbine / bonitet; naplativnost (samo kad je to ugovoreno).

- cesionar/cesus: cesus cesijom ne smije doći u gori položaj.

PERSONALNA SUBROGACIJA

- prijelaz vjerovnikove tražbine na osobu koja ju je ispunila umjesto dužnika (ispunitelj, solvens),
- ispunitelj zamjenjuje starog vjerovnika, ima isti položaj kao on,
- personalna subrogacija – ugovorna i zakonska

Promjene na strani dužnika:

PREUZIMANJE DUGA

- ugovor između dužnika i treće osobe kojim se treća osoba obvezuje dužniku da će uz pristanak vjerovnika ispuniti njegovu obvezu

PRISTUPANJE DUGU

- ugovor između treće osobe i vjerovnika kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obveznopravni odnos pored dužnika.

Vjerovnik može tražiti ispunjenje od bilo kojeg od njih

Dužnik ne može spriječiti trećeg da plati.

PREUZIMANJE ISPUNJENJA

- ugovor između dužnika i trećega kojim treći preuzima obvezu da umjesto dužnika ispuni dužnu činidbu.

Vjerovnik ne može trećeg tužiti na ispunjenje (može zahtijevati samo od svog dužnika).

Mora primiti ispunjenje od njega da ne bi pao u zakašnjenje.

PRIJENOS UGOVORA

- **pravni posao kojim se cjelokupna pr. pozicija jedne ugovorne str. prenosi na treću osobu, a da se tom pr. operacijom ipak ne ukida identitet prvobitnog obveznopravnog odnosa.**

ASIGNACIJA (UPUTA)

- izjava asignanta (uputitelja) kojom ovlašćuje asignata (upućenika) da u svoje ime, a za račun asignanta izvrši određenu činidbu asignataru (primatelj upute), a asignataru ovlašćuje da u svoje ime, a za njegov račun primi tu činidbu.

Npr: A duguje C-u 5000kn, a B duguje A-u 5000kn. U tom slučaju A može ovlastiti B: "Platite za moj račun C-u 5000kn", a C-a ovlasti: "Naplatite od B-a za moj račun 5000kn".

Promjena sadržaja: NOVACIJA

- ugovor kojim stranke mijenjaju ili pravnu osnovu ili glavnu činidbu svoje dosadašnje obveze.

Nastaje nova obveza, stara se gasi.

Mora postojati pravno valjana stara obveza i *animus novandi*, namjera noviranja.

NAGODBA

- ugovor kojim stranke svoje sporne i dvojbene tražbine tako uređuju da svaka ponešto odstupi od svog zahtjeva – izvansudska nagodba (postoji i sudska).

Pravo je sporno kada nema suglasnosti o njegovoj opstojnosti

Dvojbeno je kada su među strankama sporni struktura i obujam njegova sadržaja i kada je neizvjesno njegovo ostvarenje.

DJELOVANJE UGOVORA

- a) ugovorom se stvaraju prava i obveze za ugovorne strane
 - općeprihvaćeno načelo obveznog prava – *pacta sunt servanda* – ugovori se moraju izvršavati (ZOO, čl. 9.)

- b) osnova je za stjecanje stvarnih prava

DJELOVANJE PREMA TREĆIMA

- tuđi ugovor ne može nikome štetiti niti koristiti (djelovanje *inter partes*).

IZNIMKE:

- a) ugovor u korist trećih (pactum in favorem tertii)
 - jedna se ugovorna str. obvezuje drugoj da će ispuniti određenu činidbu u korist treće osobe,
- treći ima pr zahtijevati činidbu od dužnika bez obzira što nije sudjelovao u sklapanju ugovora.

- ovaj ugovor se svodi na jednu klauzulu dodanu nekome od postojećih ugovora po kojoj je dužnik dužan činiđu ispuniti trećemu umjesto vjerovnika.

b) obecanje radnje treće osobe – naše pravo prihvaća načelo nedopustivosti ugovornog obvezivanja treće osobe.

c) pobijanje dužnikovih pravnih radnji (objašnjeno kod poboynosti).

PRESTANAK OBVEZ.PR. ODNOSA

ISPUNJENJE – prestanak obvez.pr. odnosa
pravilnim i urednim ispunjenjem dužne činidbe.

Tko? - Strogo osobnu činidbu može ispuniti samo dužnik, ostale može i njegov zastupnik, treća osoba.

Kome? - Vjerovniku, no može i drugoj osobi koja je određena zakonom, odlukom suda, ugovorom između dužnika i vjerovnika, voljom samog vjerovnika.

Opća pravila ispunjenja:

- ispunjenje dužne činidbe,
- ispunjenje u cijelosti,
- uzajamnost i istodobnost ispunjenja,
- mjesto, vrijeme i način ispunjenja,
- uračunavanje ispunjenja (najčešće kod novčanih obveza),

- izdavanje priznanice i vraćanje obveznice (*priznanica* – vjerovnikova pisana izjava kojom potvrđuje primitak dugovane činidbe, *obveznica* – dužnikova pisana izjava kojom priznaje postojanje obveze prema vjerovniku),
- ispunjenje polaganjem dugovanog u sud.

Zakašnjenje

– povreda obvez.pr. odnosa koja se sastoji u prekoračenju ugovornih ili zakonskih rokova ispunjenja ili primitka ispunjenja.

a) zakašnjenje dužnika – kada dužnik zakasni s ispunjenjem obveze.

Njegova obveza mora biti utuživa i dospjela.

Najteža posljedica – odgovornost dužnika i za slučajnu propast stvari, kod novčane obveze vjerovnik ima pravo na zatezne kamate, ponekad vjerovnik može i raskinuti ugovor.

b) zakašnjenje vjerovnika – ako bez osnovanog razloga odbije primiti ispunjenje ili ga svojim ponašanjem spriječi. Dužnik se može svoje obveze osloboditi polaganjem dugovanog u sud.

NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

– ako za razloge nemogućnosti ne odgovara dužnik, obveza prestaje, a ako je odgovoran dužnik – odgovornost za štetu.

Ako nemogućnost nastupi zbog propasti stvari, obveza prestaje samo ako je u pitanju *species*.

RASKID UGOVORA

– način prestanka valjanog ugovora koji još nije ispunjen ili je samo djelomično ispunjen.

a) raskid na osnovi stranačke volje –

a1) sporazumni

– samo ako ugovor nije ispunjen ili je samo djelomično ispunjen,

- **neformalnost raskida,**
- **uz 2 iznimke: kada je drukčije predviđeno zakonom / ako cilj zbog kojeg je propisan oblik za sklapanje ugovor zahtijeva da raskid bude obavljen u istom obliku.**

a2) jednostrani raskid ne temelju ugovora – u ugovor su unesene posebne klauzule kojima se zbog određenih razloga i u određenim situacijama predviđa mogućnost jednostranog raskida ugovora.

NPR.:

- *clausula irritatoria* – jednoj strani se dopušta da može odustati od ugovora ako druga strana ne ispuni svoju obvezu,

- ***lex commissoria*** – kod kupoprodaje; prodavatelj je ovlašten odustati od ugovora ako kupac na vrijeme ne plati kupovnu cijenu.

b) raskid na osnovi zakona –

b1) jednostrani –

a) zbog neispunjenja,

b) zbog promijenjenih okolnosti - *clausula rebus sic stantibus* (ugovor obvezuje dok se ne promijene okolnosti koje su postojale u vrijeme njegovog sklapanja i na kojima je temeljena volja stranaka).

b2) raskid ex lege – npr. kod fiksnih ugovora.

PRIJEBOJ (kompenzacija)

- prestanak obveze obračunavanjem protutražbine s tražbinom.

- Vrste:
- sporazumni (dobrovoljni)
 - jednostrani (pretpostavke: uzajamnost / istovrsnost / dospelost / utuživost / izjava o prijebou)
 - ex lege (nastupa po samom zakonu)

Isključenje prijebouja – neke tražbine po zakonu ne mogu prestati prijeboujem (ZOO, čl. 200.)

OTUPST DUGA

- obveza prestaje kad vjerovnik izjavi dužniku da neće zahtijevati njezino ispunjenje, a dužnik se s time suglasi.

Ne traži se poseban oblik tog ugovora.

PROTEK VREMENA / OTKAZ

Ako je obveznopravni odnos sklopljen na određeno vrijeme prestaje istekom tog vremena.

Ako mu vrijeme trajanja nije ograničeno rokom, prestaje otkazom bilo kojeg sudionika.

Otkaz – jednostrana izjava volje kojom se okončava trajni obveznopravni odnos na neodređeno vrijeme.

Otkazni rok može biti ugovoren, određen zakonom ili običajem, a ako nije nikako određen, vrijedi primjereni rok.

Ostali načini prestanka obvez.pr. odnosa – smrt sudionika (kod osobnih obveza), novacija, sjedinjenje (konfuzija), propis...

UGOVORI OBVEZNOG PRAVA

UGOVORI O PRIJENOSU STVARI I PRAVA

- a) kupoprodaja
- b) zamjena
- c) darovanje
- d) ugovor o doživotnom uzdržavanju
- e) ugovor o dosmrtnom uzdržavanju

a) Prodaja (kupoprodaja) – ZOO čl. 376.-473.

- ugovor kojim se jedna strana (prodavatelj) obvezuje drugoj strani (kupcu) prepustiti određeni objekt, a kupac se obvezuje za prepušteni objekt platiti određeni iznos novaca kao kupovnu cijenu.

- konsenzualan, dvostranoobvezan, recipročan, naplatan, kauzalan,
- objekti prodaje: *stvari* (samo one u prometu, može i buduće stvari, pokretnine i nekretnine), *prava* (samo imovinska prava koja nisu strogo osobna) i *imovina*,
- objekt mora biti određen ili bar odrediv,

- cijena - vrijednost stvari izražena u novcu

a) mora biti izražena u novcu

b) određena ili odrediva

c) ne smije biti protuzakonita

Obveze stranaka:

Prodavatelj: do predaje stvar brižno čuvati; zatim ju predati kupcu u slobodan posjed; čas predaje – uglavnom znači i čas prelaska rizika (za slučajnu propast ili oštećenje stvari); nakon predaje odgovara za materijalne i pravne nedostatke stvari.

Kupac: preuzima stvar i plaća cijenu (plaćanje u obrocima se nikad ne podrazumijeva).

Obveze u slučaju raskida kupoprodaje: apstraktna / konkretna šteta.

POSEBNE VRSTE KUPOPRODAJE:

- 1) prodaja s pravom prvokupa – vlasnik stvari opterećene prvokupom koji želi prodati stvar najprije ju treba ponuditi osobi koja ima pravo prvokupa,**
- 2) nazadkupnja – prodavatelj nekretnine si prigodom kupoprodaje ili kasnije pridržava pravo da prodanu stvar za unaprijed određenu cijenu opet otkupi,**

- 3) nazadprodaja – prodavatelj je obvezan na zahtjev kupca, odmah ili nakon određenog vremena, kupiti tu nekretninu za unaprijed određenu cijenu,**
- 4) realna prodaja – kupnja iz ruke u ruku, kupnja za gotovo,**
- 5) prodaja s obročnim otplatama cijena – prodaja na kredit,**

- 6) prodaja s pridržajem prava vlasništva – prodavatelj pokretne stvari zadržava pravo vlasništva i poslije predaje stvari kupcu, sve dok ovaj ne isplati cijenu u potpunosti,**
- 7) kupnja na pokus – kupac uzima stvar pod uvjetom da ju isproba i utvrdi odgovara li njegovim željama,**
- 8) prodaja po uzorku ili modelu – prodavatelj kupcu predaje stvar jednaku uzorku ili modelu,**

9) prodaja sa specifikacijom – kupcu se ostavi pravo da kasnije, nakon sklapanja ugovora, odredi oblik, mjeru, asortiman ili druge pojedinosti kupljene stvari,

10) prodajni nalog – nalogoprimac se obvezuje pokretnu stvar prodati za određenu cijenu u određenom roku ili je vratiti nalogodavcu (čl. 476.-478.).

b) Zamjena (razmjena) – ZOO čl. 474.- 475.

- konsenzualan dvostranoobvezni ugovor koji nastaje tako da se jedna strana obveže predati drugoj određenu stvar, a ta se druga strana obveže da će joj kao protučinidbu dati neku svoju drugu stvar u vlasništvo.

OBJEKT: sve stvari u prometu, prenosiva prava, može i novac

Ugovor je naplatan, kauzalan, u pravilu neformalan.

Trenutak predaje stvari – trenutak prelaska rizika.

c) Darovanje – ZOO čl. 479.-483.

- ugovor kojim jedna strana (darovatelj) dobrovoljno i besplatno prepušta drugoj strani (obdareniku) neku stvar ili imovinsko pravo, a ova to prihvaća.

Darovanjem se smatra i oprost i isplata duga uz dužnikovu suglasnost.

Ugovor je besplatan, može biti i konsenzualan i realan, potrebna je dobrovoljnost i *animus donandi* (namjera darovanja).

OBJEKT: stvari (buduće i sadašnje), prava (prenosiva), sadašnja i buduća imovina.

OBLIK UGOVORA: ovisi o objektu i o tome radi li se o realnom ili konsenzualnom darovanju.

Realno – ne traži se poseban oblik, osim u slučaju darovanja nekretnine – pisani oblik.

Konsenzualno – u obliku javnobilježničkog akta ili ovjerovljene privatne isprave, bez obzira na objekt darovanja.

OPOZIV DAROVANJA:

- Razlozi:**
- a) zbog oskudnosti**
 - b) zbog grube nezahvalnosti**

Pravo na opoziv prestaje istekom godine dana od dana kad je osoba koja ima pravo na opoziv saznala za razlog opoziva, ako nije drugačije određeno.

Posebne vrste: darovanje s nametom, nagradno, uzajamno i mješovito darovanje, darovanje za slučaj smrti.

d) Ugovor o doživotnom uzdržavanju – ZOO čl. 579.-585.

- obvezuje se jedna strana (davatelj uzdržavanja) doživotno uzdržavati drugu stranu ili neku treću osobu (primatelja uzdržavanja), a druga strana izjavljuje da joj prenosi u vlasništvo svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do smrti primatelja uzdržavanja.

Dvostranoobvezan, naplatan, strogo formalan (u pisanom obliku, mora ga ovjeriti sudac, odnosno u obliku javnobilježničkog akta ili potvrđen po javnom bilježniku).

Odgovornost za dugove – davatelj uzdržavanja ne odgovara za dugove primatelja nakon njegove smrti, osim ako nije drugačije ugovoreno.

Prestanak ugovora:

- sporazumni raskid,
- jednostrani raskid,

2 mogućnosti jednostranog raskida ugovora:

- a) kada ugovaratelji žive zajedno, pa im zajednički život postane nepodnošljiv,
- b) kad jedna strana ne ispunjava svoje obveze.

- raskid zbog izmijenjenih okolnosti,
- raskid zbog smrti davatelja uzdržavanja

(U slučaju smrti davatelja uzdržavanja njegova prava i obveze prelaze na njegova bračnog druga i potomke koji su pozvani na nasljedstvo, ako na to pristanu.

Ne pristanu li, ugovor se raskida, a oni nemaju pravo tražiti naknadu za prije dano uzdržavanje (osim ako nisu sposobni uzdržavati primatelja uzdržavanja – tada imaju pravo na ovu naknadu.)

- smrću primatelja uzdržavanja.

e) Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju – ZOO čl. 586.-589.

- jedna strana (davatelj uzdržavanja) obvezuje se da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga strana se obvezuje prenijeti mu za života svu ili dio svoje imovine.

Oblik – pisani, ovjera potpisa od strane javnog bilježnika (no postoje i druga mišljenja).

Ugovor je dvostranoobvezan, naplatan, strogo formalan.

Pridržaj prava stvarnog tereta – kao jamstvo za ispunjenje obveze uzdržavanja, primatelj može odrediti da se, ako uzdržavatelju daje nekretninu, u njegovu korist osnuje stvarni teret uzdržavanja.

UGOVORI O UPORABI I KORIŠTENJU STVARI

- a) zakup
- b) najam
- c) zajam
- d) posudba

a) Zakup – ZOO čl. 519.-549.

- konsenzualni dvostranoobvezni ugovor kojim se jedna strana (zakupodavac) obvezuje da će uz naplatu (zakupninu) prepustiti drugoj strani (zakupniku) neku stvar na korištenje.

Korištenje - zakupnik ima pravo iz zakupljenog objekta zakupa crpiti plodove.

OBJEKT: obično nekretnine (obradiva zemljišta, poslovne zgrade i poslovne prostorije, može i kamenolom, šljunčara, pašnjak...), mogu i pokretnine (npr. film, kamion, brod...)

Obveze strana:

ZAKUPODAVAC:

- predaja stvari u ispravnom stanju,
- održavanje stvari u ispravnom stanju,
- snosi odgovornost za materijalne nedostatke,
- snosi odgovornost za pravne nedostatke.

ZAKUPNIK:

- **koristiti stvar kao dobar privrednik,**
- **naknaditi štetu ,**
- **plaćati zakupninu,**
- **čuvati stvar, a nakon prestanka zakupa vratiti je neoštećenu.**

PODZAKUP – ugovor kojim zakupnik daje zakupljenu stvar u zakup drugome.

PRESTANAK ZAKUPA – istek vremena, otkaz, propast stvari, iznimno i smrt.

Posebne vrste zakupa:

a) Zakup poljoprivrednog zemljišta

- poljoprivredno zemljište je dobro od interesa za RH – posebna zaštita,
- u pisanom obliku (upis u zemljišne knjige),
- subjekti – zakupodavac – vlasnik zemljišta, zakupnik – svaka fizička i pravna osoba koja se bavi poljoprivrednom djelatnošću,

- sadržaj – katastarski podaci o poljoprivrednom zemljištu, visina zakupnine i rokovi plaćanja zakupnine.

Potrebno i trajanje zakupa, opis objekata, uređenja i nasada, prava i obveze zakupnika, namjenu zemljišta, razloge prestanka ugovora.

Poljoprivredno zemljište u vlasništvu države – ne može se dati u podzakup.

- **prestanak – istek vremena, prenamjena poljoprivrednog zemljišta u neko drugo (npr. građevinsko), otkaz.**

b) Zakup poslovnog prostora

- poslovni prostori su poslovne zgrade, poslovne prostorije, garaža i garažno mjesto,
- obvezan je pisani oblik,
- sklapanje ugovora s dvojicom odvojenih zakupnika – prednost ima onaj koji je prvi sklopio ugovor,
- ako nije drugačije određeno ugovorom zakupnik nema pr. poslovni prostor ili njegov dio dati u podzakup.

b) Najam – ZOO čl. 550.-578.

- ugovor kojim se najmodavac obvezuje predati najmoprimcu određenu stvar na uporabu, a najmoprimac se obvezuje za to plaćati određenu najamninu.

Uporaba – ne obuhvaća pribiranje plodova.

Konsenzualan, dvostranoobvezan, naplatan, kauzalan ugovor, ugl. pisani oblik (nekretnine).

Može se zaključiti na određeno i neodređeno vrijeme.

OBJEKT: pokretnine i nekretnine.

Oblik ugovora – ako se radi o najmu nekretnine – obvezan pisani oblik.

Obveze strana:

NAJMODAVAC:

- **predaja stvari,**
- **održavanje stvari i javni tereti,**
- **odgovornost za materijalne nedostatke,**
- **odgovornost za pravne nedostatke.**

NAJMOPRIMAC:

- plaćanje najamnine,
- uzdržavanje od protuugovorne uporabe,
- vratiti stvar.

PODNAJAM – samo uz suglasnost najmodavca najmoprimac može iznajmljenu stvar dati u podnajam ili je nekome drugome prepustiti na uporabu.

PRESTANAK – istek vremena, otkaz, propast stvari.

Ugovor o najmu stana

Stan – skup prostorija namijenjenih stanovanju s prijeko potrebnim sporednim prostorijama koje čine zatvorenu građevinsku cjelinu i imaju poseban ulaz.

Subjekti – najmodavac – vlasnik stana, najmoprimac – svaka fizička osoba

Oblik – pisani, u protivnom ugovor je ništetan.

Prestanak – istek vremena, otkaz, raskid, sporazum.

c) Zajam – ZOO čl. 499.-508.

- **ugovor kojim se zajmodavac obvezuje predati zajmoprimcu određeni iznos novca ili određenu količinu drugih zamjenjivih stvari, a zajmoprimac se obvezuje da mu, poslije određenog vremena, vrati isti iznos novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i kakvoće (ne one novčanice ili stvari koje su mu predane).**

Na primljenim stvarima zajmoprimac stječe pravo vlasništva, ali to nije kauza ovog ugovora.

Ugovor je konsenzualan, dvostranoobvezan, može biti naplatan (uz kamate) ili besplatan (beskamatni), kauzalan (kauza – ostvarenje kredita) i ugl. neformalan (ima iznimaka).

Objekt: novac ili druge zamjenjive stvari.

Obveze strana:

ZAJMODAVAC: predaja pozajmljene stvari u ugovoreno vrijeme ili kad to zajmoprimac zatraži (može i odbiti predaju ako su materijalne prilike zajmoprimca takve da je neizvjesno hoće li biti u stanju taj zajam vratiti); odgovara za materijalne nedostatke pozajmljene stvari.

Ako se radi o beskamatom zajmu treba naknaditi štetu samo ako su mu nedostaci bili poznati ili su mu trebali biti poznati, a o njima nije obavijestio zajmoprimca.

ZAJMOPRIMAC – u ugovorenom roku vratiti istu količinu stvari, iste vrste i kakvoće.

Zajam može vratiti i prije roka

Kod namjenskog zajma, ako zajmoprimac koristi zajam u svrhu koja je različita od ugovorene, zajmodavac ima pravo raskinuti ugovor.

Neke od vrsta:

- investicijski**
- emisijski**

Ugovor o kreditu (čl. 1021.-1024.) – banka se obvezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obvezuje banci plaćati ugovorenu kamatu i dobiveni iznos novca vratiti u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Zajmodavac je uvijek banka, objekt činidbe je uvijek novac, ugovor je naplatan i formalan (pisani oblik).

Podvrsta ovog ugovora – ugovor o kreditu na temelju zaloga vrijednosnih papira.

d) Posudba – ZOO čl. 509.-518.

- realni ugovor koji nastaje tako da jedna str. (posuditelj) preda dr. str. (posudovniku) određenu stvar na besplatnu uporabu, s time da je posudovnik mora nakon određenog vremena ili nakon dogovorene uporabe vratiti.

Jednostranoobvezni, realni, besplatni ugovor.

Objekt: ugl. nepotrošne stvari, no mogu i potrošne. Bitno je jedino da se mora vratiti ista stvar.

Prava i obveze strana:

POSUDOVNIK – ima pravo služiti se stvarju onako kako je to ugovoreno, odnosno ako nije ništa ugovoreno, tada je mjerodavan uobičajeni način uporabe te stvari. On snosi redovite troškove održavanja stvari, odgovara posuditelju za štetu, mora stvar vratiti.

POSUDITELJ – odgovara za materialne i pravne nedostatke stvari, ima pravo na raskid ugovora i povrat stvari ako posudovnik rabi stvar protivno ugovoru, njezinim svojstvima i namjeni ili je bez pristanka posuditelja prepušta drugome na uporabu.

Potposudba – iz samog ugovora o posudbi posudovnik nije ovlašten stvar dati drugome u potposudbu, za to je potreban pristanak posuditelja

Prekarij – ako je stvar predana na uporabu, ali nije ustanovljene ni svrha ni vrijeme uporabe, tada se prema čl. 515. st. 3. ZOO radi o tzv. izmoljenoj posudbi ili prekariju. On se može opozvati u svako doba.

UGOVORI O USLUGAMA

- a) ugovor o djelu
- b) ugovor o građenju
- c) ostava
- d) ugovor o uskladištenju
- e) ugovor o nalogu
- f) ugovor o punovlašću
- g) ugovor o komisiji

a) Ugovor o djelu - ZOO čl. 590.-619.

- izvođač se obvezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakvog fizičkog ili umjetničkog rada i sl., a naručitelj se obvezuje platiti mu za to naknadu.

Ugovor je dvostranoobvezan, naplatan, konsenzualan, neformalan.

Za razliku od ugovora o radu, sam rad nije važan, već je važan rezultat rada.

Obveze strana:

IZVOĐAČ:

- izvršiti djelo prema ugovoru i pravilima struke,
- predati izrađenu stvar naručitelju,
- dužan upozoriti naručitelja na nedostatke materijala koje mu je ovaj predao (osim ako naručitelj nije izričito zahtijevao da se djelo izradi od materijala koji mu je predao),
- snosi odgovornost za nedostatke djela.

NARUČITELJ:

- **primiti izvršeni rad,**
- **isplatiti naknadu,**
- **naručitelj ima pravo nadzora nad obavljanjem posla i ima pravo davati upute kad to odgovara naravi posla, a izvođač mu je to dužan omogućiti.**

Odgovornost za nedostatke – naručitelj je dužan pregledati djelo i o nađenim nedostacima obavijestiti izvođača bez odgađanja.

Ako se nedostatak pokaže kasnije (skriveni nedostatak) naručitelj je dužan o tome obavijestiti izvođača u roku od 1 mjeseca od njegova otkrivanja (objektivni rok je 2 godine).

Naručitelj ima pr.:

1. zahtijevati otklanjanje nedostatka,
2. sniženje naknade,
3. raskid ugovora

+

naknada štete

Ako je nedostatak velik, naručitelj može raskinuti ugovor i bez prethodnog zahtijevanja otklanjanja nedostatka (+ naknada štete).

Radi osiguranja naplate naknade izvođač ima *pravo zadržanja* na stvarima što ih je napravio ili popravio, te na ostalim predmetima koje mu je predao naručitelj u vezi s njegovim radom.

Prestanak ugovora:

- izvršenje djela + isplata,
- raskid,
- smrt strana,
- gubitak radne sposobnosti izvođača.

b) Ugovor o građenju – ZOO čl. 620.- 636.

- izvođač se obvezuje prema određenom projektu izgraditi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu ili na zemljištu, odnosno postojećoj građevini, izvesti kakve druge građevinske radove, a naručitelj se obvezuje isplatiti mu za to određenu cijenu.

Podvrsta je ugovora o djelu.

Mora biti sklopljen u pisanom obliku.

Ugovor je dvostranoobvezan, naplatan, konsenzualan, formalan.

***Građevina* – zgrade, brane, mostovi, tuneli, vodovodi, kanalizacije, ceste, željezničke pruge, bunari te ostale građevina čija izrada zahtijeva veće i složenije radove.**

Cijena – određuje se po jedinici mjere ugovorenih radova – jedinična cijena (npr. po m²) ili u ukupnom iznosu za cijelu građevinu – ukupno ugovorena cijena.

Moguća je i izmjena cijene.

Nadzor – kao i kod ugovora o djelu.

Odstupanje od projekta – samo uz pisanu suglasnost naručitelja (osim u slučaju hitnih i nepredviđenih radova).

Odgovornost za nedostatke

- osim odgovornosti za ostale nedostatke građevine, izvođač, projektant i osoba koja obavlja nadzor odgovaraju i za tzv. bitne zahtjeva za građevinu (zakonom određenih) koji se pokažu u roku od 10 godina od predaje i primitka radova,
- u istom roku i odgovornost za nedostatke u zemljištu na kojemu je građevina podignuta.

Ugovor o građenju s odredbom 'ključ u ruke' – izvođač se samostalno obvezuje izvesti sve radove potrebne za izgradnju i uporabu građevine.

c) Ostava (depozit) – ZOO čl. 725.- 743.

- ugovor temeljem kojega se ostavoprimac obvezuje primiti stvar od ostavodavca da je čuva i vrati kad je ovaj bude zatražio.

Ugovor je dvostranoobvezan, u svojoj biti je realan (no u literaturi se kvalificira kao konsenzualan), u pravilu besplatan.

OBJEKT – samo točno određene pokretne stvari (čuvanje nekretnine može se urediti ugovorima o posudbi, zakupu i najmu).

Ostavodavac ne mora biti i vlasnik stvari (može se i tuđa stvar dati u ostavu).

Obveze strana:

OSTAVOPRIMAC

- **čuvati stvar kao svoju vlastitu (ako je uz naknadu onda kao dobar gospodarstvenik / domaćin),**
- **ne može predati stvar drugome na čuvanje bez pristanka ostavodavca,**
- **nema pravo upotrebljavati stvar,**
- **dužan je stvar vratiti čim je ostavodavac zatraži, skupa sa svim plodovim i drugim koristima.**
- **ima pravo na naknadu troškova i štete,**
- **ima pravo na naknadu ako je ugovorena,**
- **odgovara ta štetu.**

Posebni slučajevi ostave:

- **NEPRAVA OSTAVA** – u ostavu su dane zamljenjive stvari koje ostavoprimac može potrošiti, te vratiti istu količinu stvari iste vrste (na njegove odnose se primjenjuju pravila ugovora o zajmu, samo će glede vremena i mjesta vraćanju važiti pravila ugovora o ostavi, ako ugovaratelji nisu što drugo ugovorili).

- **UGOSTITELJSKA OSTAVA** – ugostitelj se smatra ostavoprimcem glede stvari koje su gosti donijeli te odgovaraju za njihov nestanak, uništenje i oštećenje (osim ako se to dogodilo zbog okolnosti koje se nisu mogle izbjeći ili otkloniti, zbog uzroka u samoj stvari, ponašanja gosta ili osoba koje je on doveo ili su mu došle u posjet).

**Uglavci i objave istaknute u prostorijama ugostitelja kojima se isključuje, ograničuje ili uvjetuje njegova odgovornost za stvari koje su gosti donijeli NEMAJU NIKAKAV PRAVNI UČINAK,
Ugostitelji imaju pravo zadržanja na takvim stvarima.**

d) Ugovor o uskladištenju – ZOO čl. 744.-762.

Javno skladište – gospodarska organizacija, ugl. trgovačko društvo, koje se bavi poslovima smještaja i čuvanja robe, te je posebnim odobrenjem ovlašteno na smještenu robu izdavati vrijednosne papire koji se zovu skladišnice.

Može obavljati i druge poslove koji su u vezi s njegovim glavnim poslovanjem.

Javno skladište treba poslovati na temelju poslovnih uvjeta, imati fiksirane tarife i voditi poslovne knjige.

Ugovor o uskladištenju – njime se obvezuje skladištar primiti, čuvati određenu robu i poduzimati potrebne ili ugovorene mjere radi njezina očuvanja u određenom stanju te je predati na zahtjev ostavodavca ili druge ovlaštene osobe, a ostavodavac se obvezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Ugovor je dovstranoobvezan, konsenzualan, naplatan, adhezijski način sklapanja (pristupanjem poslovnim uvjetima skladišta), obligatorno sklapanje na strani depozitara (može odbiti sklapanje ugovora samo u određenim slučajevima).

Skladišnica – izvadak iz matične knjige za skladišnice koju vodi javno skladište kronološkim redom.

Skladištica se sastoji iz 2 dijela – priznanice i založnice.

Odgovornost za štetu na robi – objektivna odgovornost skladištara.

e) Ugovor o nalogu – ZOO čl. 763.- 784.

- nalogoprimac (mandatar) se obvezuje i ujedno ovlašćuje poduzeti određene poslove za račun nalogodavca (mandanta).

Ugovor je konsenzualan, uglavnom naplatan, neformalan.

Objekt – razni poslovi.

Obveze strana:

NALOGOPRIMAC –

- izvršenje naloga po uputama
(one mogu biti imperativne, fakultativne, indikativne)
- podnošenje izvještaja i polaganje računa

NALOGODAVAC –

- predujmiti nalogoprimcu**
- platiti naknadu**
- naknaditi troškove**
- preuzeti obveze**
- naknaditi štetu**

Prestanak ugovora

- **odustankom nalogodavca**
- **otkazom nalogoprimca**
- **smrću nalogoprimca**
- **smrću nalogodavca**
- **prestankom pr. osobe**
- **lišenjem poslovne sposobnosti**

f) Ugovor o punovlašću

Zastupnik – osoba koja vlastitim očitovanjem volje sklapa pravni posao za drugoga.

Vrste zastupstva:

Neposredno – zastupnik sklapa pravni posao vlastitim očitovanjem volje u ime i za račun zastupanog

Posredno – zastupnik sklapa pravni posao u svoje ime, ali za račun zastupanoga.

Elementi ugovora o punovlašću –

- 1) nalog – jedna strana nalaže drugoj da za nju obavi neki posao, a druga strana se prihvatom naloga obvezuje na njegovo izvršenje,**
- 2) punomoć (ZOO, čl. 313.-318.) – nalogodavčeva izjava upućena trećim osobama kojom se daje ovlaštenje punomoćniku da sklapa pravne poslove u ime i za račun opunomoćitelja,**
- 3) zastupanje.**

Ugovor o punovlašću – konsenzualan ugovor koji nastaje kad opunomoćitelj da nalog i punomoć punomoćniku da sklapa pravne poslove u ime i za račun opunomoćitelja, a ovaj na to pristane.

Vrste punomoći –

- posebna – za određeni pravni posao,**
- generična – za cijelu vrstu pravnih poslova,**
- opća – sve vrste poslova koji se tiču opunomoćitelja.**

Prekoračenje ovlaštenja opunomoćitelja ne obvezuje, osim ako ga naknadno ne odobri (ratihabicija).

Obveze strana:

Opunomoćenik –

- izvršiti nalog prema uputama (u pravilu osobno),
- odstupanje samo uz suglasnost opunomoćitelja,
- podnijeti izvještaj na zahtjev opunomoćitelja,
- ima pravo na naknadu za svoj trud.

Opunomoćitelj –

- naknaditi opunomoćeniku troškove,**
- preuzeti obveze što ih je opunomoćenik preuzeo na sebe obavljajući posao,**
- opunomoćenik ima zakonsko založno pravo na novčanim iznosima koje je naplatio za račun opunomoćitelja i drugim stvarima radi osiguranja svoje tražbine na ime naknade i troškova.**

Prestanak ugovora – izvršenje naloga, istek roka, odustanak opunomoćitelja, otkaz punomoćnika, smrt / prestanak postojanja pravne osobe, stečaj, lišenje poslovne sposobnosti, opoziv punomoći.

g) Ugovor o komisiji – ZOO. čl. 785.- 803.

- ugovor kojim se komisionar obvezuje komitentu da će uz proviziju sklapati pravne poslove u vlastito ime, a za račun komitenta.

Ugovor je dvostranoobvezan, konsenzualan, naplatan, neformalan.

Nalog – važan element ovog ugovora (primjena pravila ugovora o nalogu).

Komisionaru ne treba punomoć jer sklapa poslove u svoje ime (posredni zastupnik).

Najčešće se radi o kupnji ili prodaji – *komisiona kupnja/prodaja.*

Obveze strana:

KOMISIONAR – čuvanje i osiguranje robe, obavijest o stanju robe, o promjenama na robi, priopćavanje komitentu imena suugovaratelja, polaganje računa, odgovara za ispunjenje obveze svog suugovaratelja samo ako je posebno jamčio da će on svoje obveze ispuniti (delkredere komisija).

Ima založno pravo na robi radi naplate svojih tražbina prema komitentu.

Ima pravo na proviziju (nagradu).

KOMITENT

- **isplatiti proviziju,**
- **naknaditi troškove,**
- **predujmiti komisionaru.**

Ugovor o ortaštvu – ZOO. čl. 637.-660.

- ugovorom o ortaštvu dvije ili više osoba uzajamno se obvezuju na ulaganje rada i imovine radi ostvarivanja nekog zajedničkog cilja.

Ortaštvo nema pravnu osobnost.

Ugovor je konsenzualan, neformalan, uzajamno obvezan, naplatan, višestran, trajan.

Konstitutivni elementi:

- subjekti (pr. i naravne osebe),**
- zajednički cilj,**
- zajednica osoba,**
- zajednica dobara.**

Prava i obveze strana:

- obveza na unošenje uloga,
- sudjelovanje u zajedničkim poslovima,
- sudjelovanje u dobiti i gubitku,
- odgovornost za štetu,
- odnos prema trećima i zabrana konkurencije,
- istup / isključenje ortaka.

Prestanak ortaštva:

ostvarenje cilja ili ako njegovo ostvarenje postane nemoguće / propast cijele glavnice / istek vremena / sporazum ortaka / smrt / prestanak postojanja pr. osobe / istup jedne osobe ako se ortaštvo sastoji od samo 2 osobe /odluka suda.

Nakon prestanka dolazi do diobe zajedničke imovine.

- prvo dolazi do izdvajanja stvari koje su date na uporabu te se one vraćaju ortacima,**
- podmiruju se dugovi ortaštva,**
- vraćaju se ortački ulozi,**
- ostatak zajedničke imovine dijeli se na ortake prema njihovim udjelima u dobiti.**

Ako zajednička imovina nije dovoljna za podmirenje dugova i vraćanje uloga, ortaci doplaćuju manjak.

IZVANUGOVORNE OBVEZE

IZVANUGOVORNE OBVEZE

- 1. uzrokovanje štete**
- 2. stjecanje bez osnove**
- 3. poslovodstvo bez naloga**
- 4. jednostrana izjava volje – javno obećanje nagrade i vrijednosni papiri**

ODGOVORNOST ZA ŠTETU

- **takav obveznopravni odnos u kojem je jedna strana dužna popraviti prouzročenu štetu drugoj strani, a druga je strana ovlaštena zahtijevati takav popravak.**

Pretpostavke:

- subjekti (štetnik / oštećenik),
- štetna radnja štetnika,
- šteta na strani oštećenika,
- uzročna veza između štetne radnje i štete,
- protupravnost štetne radnje .

I. ŠTETNIK – u prvom redu fizička osoba koja ima dva svojstva – ubrojivost (osoba pravilno shvaća zbivanja oko sebe i na osnovi tog shvaćanja donosi, prema shvaćanju sredine u kojoj živi, pravilne odluke) i poslovna sposobnost.

Može i pravna osoba koja po našem pr. ima deliktну sposobnost (iako nema ubrojivost jer je to svojstvo samo fizičke osobe). Dovoljna je već sama poslovna sposobnost.

OŠTEĆENIK - bilo koji pravni subjekt.

II. ŠTETNA RADNJA – svaki čin ili propust štetnika koji uzrokuje štetu na strani oštećenika.

Dijeli se na:

- **GRADANSKI DELIKT (deliktna odgovornost za štetu) – štetna radnja na osnovi koje izvorno i samostalno nastaje odnos odgovornosti za štetu,**

- **POVREDA OBVEZNOG ODNOSA (ugovorna odgovornost za štetu) – takva štetna radnja koja dovodi do preoblikovanja postojećeg obveznopravnog odnosa u odnos odgovornosti za štetu ili do toga da pored postojećeg obveznopravnog odnosa nastane i odnos odgovornosti za štetu (imovinsku i neimovinsku).**

III. ŠTETA

a) imovinska – šteta na imovini (tj. na subjektivnim imovinskim pravima),

Može biti:

- pozitivna – umanjenje postojeće imovine i**
- negativna ili izmakla korist**

b) neimovinska – povreda subjektivnih neimovinskih prava i interesa (povreda prava osobnosti).

IV. UZROČNOST – veza između štetne radnje kao uzroka i nastale štete kao posljedice.

V. PROTUPRAVNOST – povreda nekog pravnog pravila pozitivnog pravnog poretka.

Objektivni elementi protupravnosti – činjenica da je za postojanje protupravnosti dovoljno da je štetnom radnjom povrijeđeno neko pravilo. Nije bitan stav učinitelja prema štetnoj radnji.

Subjektivni elementi protupravnosti – krivnja učinitelja (ponekad se zahtjeva određeni stupanj krivnje).

KRIVNJA – dvije su vrste: *namjera* i *nepažnja*.

Namjera – traži se da je štetnik postupao znajući, hotimice.

Nepažnja – određuje se objektivno.

Može biti krajnja nepažnja (štetnik nije upotrijebio ni onu pažnju koju bi upotrijebio svaki prosječan čovjek), te obična nepažnja (štetnik nije upotrijebio onu pažnju koju bi upotrijebio dobar privrednik, tj. dobar domaćin.)

Ponekada je štetna radnja dopuštena, no štetu ipak treba popraviti.

Npr. u slučaju *krajnje nužde* – učinitelj vrši štetnu radnju da bi od sebe ili od drugoga otklonio istodobnu neskrivljenu opasnost, koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom je zlo koje je učinjeno manje od onoga kojim se prijetilo.

Isključenje protupravnosti –

- nanošenje štete po dužnosti,**
- nužna obrana,**
- viša sila,**
- dopuštena samopomoć,**
- pristanak oštećenika.**

VRSTE ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU

1.

- a) izvanugovorna (deliktna) – šteta je nanescna građanskim deliktom,**
- b) ugovorna (kontraktna) – šteta nanescna povredom ugovornog odnosa,**

c) predugovorna odgovornost – šteta koja je nastala jer je jedna strana vodile pregovore za sklapanje ugovora suprotno načelu savjesnosti i poštenja, osobito ako ih je prekinula suprotno tom načelu ili je u njih ušla bez prave namjere da sklopi ugovor.

2.

a) SUBJEKTIVNA (kulpozna) odgovornost – za nastanak odgovornosti za štetu potrebna je osim općih pretpostavki i krivnja štetnika.

2 podvrste: subjektivna odgovornost kod koje se krivnja dokazuje / subjektivna odgovornost kod koje se krivnja predmnijeva (predmnijeva se uvijek najniži stupanj krivnje – obična nepažnja)

b) OBJEKTIVNA (kauzalna) odgovornost – ne traži se krivnja štetnika.

Najvažniji slučajevi:

- odgovornost za štetu od opasne stvari (odgovara vlasnik) i od opasne djelatnosti (odgovara osoba koja se njome bavi),

(posebna pravila o odgovornosti za štete izazvane motornim vozilom u pogonu čl. 1068.-1072.)

- odgovornost za neispravan proizvod,
- odgovornost organizatora priredbi,
- odgovornost za onečišćavanje okoliša.

Oslobađanje od odgovornosti:

- 1) šteta potječe od više sile,**
- 2) šteta nastala isključivo radnjom oštećenika,**
- 3) šteta nastala isključivo radnjom treće osobe.**

3.

a) VLASTITA ODGOVORNOST – štetnik odgovara za štetu prouzročenu vlastitom štetnom radnjom,

b) ODGOVORNOST ZA DRUGOGA – netko odgovara za štetu koju je prouzročila druga osoba.

Najvažniji slučajevi odgovornosti za drugoga:

- odgovornost za maloljetnike,
- odgovornost za duševno bolesne i zaostale u umnom razvoju,
- odgovornost poslodavca za radnike,
- odgovornost pravne osobe za štetu koju trećima uzrokuju njezina tijela upravljanja.

4. ODGOVORNOST VIŠE OSOBA ZA ISTU ŠTETU

a) *Podijeljena odgovornost* – svaka od više osoba odgovara za određeni dio štete.

b) *Solidarna odgovornost* – svaki od više štetnika odgovara za cjelokupnu štetu bez obzira na njegov udio u uzrokovanju štete (npr. kad više osoba uzrokuje štetu radeći zajedno ili nisu djelovali zajedno, ali se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u nastaloj šteti).

POSEBNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI

- a) odgovornost zbog neuskraćivanja nužne pomoći,
- b) odgovornost u svezi s obvezom sklapanja ugovora,
- c) odgovornost u svezi s obavljanjem poslova od javnog interesa.

POPRAVLJANJE ŠTETE

- uklanjanje, naknađivanje ili ublažavanje štetnih posljedica koje su nastupile zbog određene štetne radnje.

Tri oblika:

- naturalna restitucija,
- naknada štete,
- satisfakcija.

a) naturalna restitucija

– vraćanje u prijašnje stanje, uspostava prijašnjeg stanja, provodi se uvijek kada je moguća.

Može biti individualna (vraćanje iste stvari), generična (davanje drugih zamjenjivih stvari umjesto oduzetih ili oštećenih) i restitucija u obliku troškova (oštećenik da oštećenu stvar popravi, štetnik mu je dužan naknaditi troškove popravka).

Postoje i izuzeci od načela obvezatnosti naturalne restitucije.

b) naknada štete

– novčani ekvivalent.

Obujam:

- kod deliktne odgovornosti – stvarna šteta i izmakla korist, kamate

- kod ugovorne odgovornosti – obična štete i izmakla korist no obujam i visina ovise o vrsti i stupnju krivnje.

Ulazi i neimovinska šteta (kao i kod deliktne odgovornosti).

Visina:

- kod deliktne odgovornosti – svota koja je potrebna da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kojem bi se nalazila da nije bilo štetne radnje (pod određenim pretpostavkama dozvoljeno je i sniženje)

- kod ugovorne odgovornosti – na odgovarajući način se primjenjuju pravila o naknadi izvanugovorne štete, stranke mogu sporazumno ugovoriti, može se i sniziti u nekim slučajevima.

Ustanovljivanje naknade štete – propisom, arbitrarno, od strane suda po procjeni sudskih vještaka, komisijsko, sporazumom između štetnika i oštećenika.

Oblici – ukupni (jednokratni) iznos i novčana renta.

c) satisfakcija

– popravljane štete koji se priznaje oštećeniku kao neko subjektivno zadovoljanje bez obzira na štetu i njezinu naknadu.

Vrste:

- moralna (objavlivanje presude, ispravka...),
- novčana - pravična novčana naknada

Pravična novčana naknada

Fizičkoj osobi dosuđuje se ako je došlo do:

- a) povrede prava osobnosti,**
- b) ovisi o težini povrede koja opravdava dosudu,**
- c) ovisi o okolnostima povrede koje opravdavaju dosudu.**

Dosuđuje se neovisno o naknadi imovinske štete, a i kada nje nema.

2) Pravna osoba – za povredu ugleda i drugih prava osobnosti pravne osobe sud će, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, neovisno o naknadi imovinske štete, a i kad nje nema.

Pravična novčana naknada se u pravilu dosuđuje u jednokratnom iznosu, samo iznimno u obliku rente.

UKLANJANJE OPASNOSTI ŠTETE

- **svatko ima pravo zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojeg prijeti znatnija šteta, te tražiti da se uzdrži od djelatnosti koja izaziva uznemiravanje ili opasnost štete (*imovinska šteta*).**

- **svaka fizička i pravna osoba ima pravo zahtijevati od suda ili drugog nadležnog tijela da narede prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih posljedica (*neimovinska šteta*).**

STJECANJE BEZ OSNOVE

- izvanugovorni obveznopravni odnos temeljem kojega je stjecatelj obvezan na povrat ili naknadu vrijednosti onog dijela imovine ili imovinske koristi koju je stekao bez pravom priznate osnove, tj. po osnovi koja se nije ostvarila ili je kasnije otpala.

Pretpostavke:

- povećanje imovine na jednoj strani,
- umanjenje imovine na drugoj strani,
- kauzalna povezanost,
- nepostojanje odgovarajuće osnove,
- da činidba nije štetna radnja.

Tipični slučajevi:

- **platež neduga,**
- **stjecanje s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila,**
- **stjecanje po osnovi koja je kasnije otpala,**
- **uporaba stvari na tuđu korist,**
- **uporaba tuđe stvari u svoju korist,**
- **izdatak za drugog.**

Stjecatelj je dužan stečeno vratiti ako je to moguće, inače je dužan naknaditi vrijednost postignute koristi.

Tužba za povrat zove se *kondikcija*. Kondikcijski zahtjev zastarjeva za 5 god (kod mjenice i čeka – 3 god).

POSLOVODSTVO BEZ NALOGA

- **takav obveznopravni izvanugovorni odnos koji nastaje time što se netko nepozvan miješa u tuđe poslove obavljajući ih za tuđi račun i u tuđem interesu.**

Pretpostavke:

- poslovodstvo se sastoji u obavljanju posla,
- posao mora biti tuđ,
- posao mora biti obavljen u tuđem interesu,
- da poslovođa radi bez naloga.

Vrste:

- nužno posloводство,
- korisno posloводство,
- posloводство protiv zabrane gospodara posla,
- nepravo posloводство.

Može doći do naknadnog odobrenja – *ratihabicija* (ugovor o nalogu).

JEDNOSTRANA IZJAVA VOLJE

Javno obećanje nagrade

- javnim oglasom izjavljena volja kojom se obećavatelj obvezuje dati nagradu onomu tko izvrši određenu radnju, postigne neki uspjeh, nađe se u određenoj situaciji ili ispuni što drugo pod određenim uvjetom.

Pretpostavke:

- da je nagrada obećana,
- da je to učinjeno javnim oglasom,
- na se odnosi na neodređeni broj osoba,
- da su radnje koje se trebaju izvršiti određene, moguće i dopuštene.

Obećavatelj je dužan objaviti rok za natjecanje.

Opoziv – sve dok se ne izvrši radnja, tj. dok ne nastane obveznopravni odnos.

Pravo na nagradu stječe onaj tko prvi izvrši radnju za koju je obećana nagrada, ako ih je više u isto vrijeme – svakome jednak dio nagrade.

Obveza prestaje opozivom, ako nitko u roku ne priopći da je izvršio radnju u zadanom roku te naravno, ispunjenjem obećanja.